

THEDE PALM:

## Vetenskapligt utbyte

En liten bok utgiven av Swedish Council of America om svensk-amerikanska förbindelser på olika vetenskapliga områden får inte drunkna i bokfloden. Den heter "Partners in Progress. A Chapter in the American-Swedish Exchange of Knowledge" (St Paul, Minnesota 1977), utgiven av Allan Kastrup och Nils William Olsson. Ett antal svenska vetenskapsmän har skrivit korta essäer om huvudsakligen sina egna men också om andras erfarenheter från och i USA. Tiden sträcker sig från mellan världskriget och framåt, men eftersom författarna är etablerade vetenskapsmän, går den i de flesta fall inte riktigt ända fram till nu. Det var under sina mest aktiva år som författarna mötte Amerika.

Att räkna upp de 24 medverkande i boken är inte lämpligt här – det får räcka med att konstatera att de utan undantag hör till de främsta inom sina resp. områden. Dessa omfattar medicin i olika grenar, olika naturvetenskaper men de flesta med teoretisk betoning, och också humaniora.

För att nämna ett par av de senare först, återfinns man där Sten Carlsson med svensk emigrationsforskning och Torgny Segerstedt med sociologi. Det rör sig i bägges fall om modern och delvis pionjärforskning. Sten Carlsson har bildat skola på sitt område, även om början gjordes av Gustav Sundbärg med Emigrationsutredningen 1907 och fortsattes av Lundageografen Helge Nelson 1943. Segerstedt flyttade 1947 över till den första sociologiprofessuren i Sverige. Carlssons forskning förde honom direkt till Amerika. Segerstedt betonar att det var amerikaner som gav de avgörande impulserna för svensk sociologi.

Man kan gå nästan till vilken som helst av medicinerna eller naturvetenskaperna och

man skall finna, att de ungefär då de var nyblivna docenter fick möjligheten att resa ut till någon amerikansk institution. En sådan resa ledde oftast till flera. Överallt möttes de med generositet och öppenhet. Det måste ha varit underbart inspirerande år för unga vetenskapsmän. Det är tydligt att deras grundliga utbildning – svenska universitet krävde på deras tid sådan utbildning som en självklarhet för blivande akademiska lärare – var förutsättningen för att de skulle kunna tillgodogöra sig arbetet i USA. Men de själva gav också någonting. De skickades inte ut för att läras upp. De hade påbörjat och genomfört egen forskning och visste vad de talade om.

Vill man välja ut några bidrag, finner man att alla är läsvärda. Några är kanske i överkant svåra att tillgodogöra sig, som Per-Olov Löwdins i kvantkemi, även om han bemödat sig att vara begriplig. Det är för övrigt en uppsats som väl illustrerar både givandet och tagandet. Jan G Waldenström har i sin uppsats fått fram skillnaden mellan amerikanskt och svenskt i klinisk forskning. Amerikanerna har en benägenhet att studera fall, svenskarna glömmer inte patienten. Orsakerna ligger ytterst i de olika resurserna. I USA finns så många möjligheter som helst att bedriva forskning. I Sverige måste universitetsklinikerna kanske allt för mycket utnyttjas för att ta hand om sjuka. Det är det förra systemet som kan ge Nobelpris som resultat.

I det hela kan det sägas att boken bör vara av intresse för amerikaner men är av verklig betydelse för svensk lärdomshistoria. Det skall tilläggas att Olof Palme, då ännu statsminister, skrivit en kort, sober och uppskattande inledning.